

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_612#Text (дата звернення: 05.04.2021)

11. Рекомендації 1604 (2003) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про роль прокуратури в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві закону»: Рекомендація від 27.05.2003 1604 (2003). URL: <http://surl.li/yfqi> (дата звернення: 05.04.2021)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-116-9-6>

ПРАВОВА ПРИРОДА РЕЗУЛЬТАТІВ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИБОРАМИ

Саркісян В. М.

*аспірант кафедри державно-правових дисциплін
Луганського державного університету внутрішніх справ
імені Е. О. Дідоренка
м. Сєвєродонецьк, Україна*

Важливим аспектом при розкритті правового підходу до дослідження громадського контролю за виборами є визначення ступеню обов'язковості його результатів та прийняття їх як суспільством, так і владою. Зрозуміло, що за загальним правилом результати громадського контролю за виборами не мають загальнообов'язкового юридичного характеру як у випадку, коли такого роду контроль здійснюється відповідними органами державної влади згідно з чітко встановленою процедурою та правилами, які визначені чинним законодавством. Зазвичай факти порушень чинного законодавства України, які були виявлені під час здійснення громадського контролю за виборами, мають бути перевірені та підтвержені на достовірність при розгляді звернень та скарг виборчими комісіями різного рівня, правоохоронними органами або ж взагалі у судовому порядку. Такий підхід є повністю виправданим та обґрунтованим, оскільки громадський контроль за виборами цілком ймовірно може бути використаний з маніпулятивною або іншою деструктивною метою для того щоб підірвати довіру суспільства до результатів виборів, якщо вони не влаштують певного кандидата чи політичну партію, які приймали участь у цих виборах.

Про наявність залежності громадських організацій, які отримали дозвіл мати офіційних спостерігачів на виборах в Україні, від кандидатів та політичних партій неодноразово зверталася увага у Звітах міжнародних місій, які здійснювали спостереження на виборах в Україні. Зокрема, в Остаточному звіті Місії БДППЛ зі спостереження за виборами щодо позачергових виборів народних депутатів України 21 липня 2019 року зазначається, що більшість з громадських організацій, яким було надано дозвіл мати офіційних спостерігачів, «були нещодавно створені. У ряді випадків, їхні найменування були подібні до назв декількох політичних партій, що викликало занепокоєння щодо їхньої приналежності певним партіям або кандидатам. Зловживання з боку національних спостерігачів можуть негативно вплинути на сприйняття неупередженості спостерігачів від громадських організацій та їхньої ролі у виборчому процесі» [1, с. 30-31].

Тому при визначенні сили результатів громадського контролю за виборами треба сформулювати низку критеріїв, за яких громадський контроль за виборами буде об'єктивним, а його результати будуть сприйняті як суспільством, так і владою. До числа критеріїв, які мають помітний вплив на силу результатів громадського контролю за виборами, слід віднести:

1. Авторитет та репутація особи або установи, які здійснювали громадський контроль за виборами. Поважність та висока соціальна оцінка роботи особи або установи, які були сформовані на протязі багатьох років, є чи не найважливішим критерієм у сприйнятті результатів громадського контролю за виборами. Високий авторитет та гарна репутація особи або установи мають невидиму але вкрай впливову владу у суспільстві, оскільки такого роду особи та установи надають власну оцінку проведених виборів, яка не спотворення жодним зовнішнім втручанням. Тому особи та установи, які володіють високим авторитетом та мають гарну репутацію, є стійкими до різного роду тиску з боку тих чи інших кандидатів чи політичних партій, а також матеріальних благ, які їм пропонують за оприлюднення чи не оприлюднення певної інформації за результатами громадського контролю.

Питання авторитету та репутації особи або установи, які здійснювали громадський контроль за виборами, має неабияку актуальність для сьогодення з огляду на появу цілої армії «кишенькових» громадських організацій, засобів масової інформації, соціологічних служб тощо, які за певну матеріальну винагороду здатні оприлюднити будь-що, навіть не перевіряючи отриману інформацію на достовірність. Відтак особи та установи, які здійснюють громадський контроль за виборами,

самі вдаються до оприлюднення так званих «чорних списків», до яких вносяться журналісти, політологи, соціологи, громадські організації і так далі, що мають сумнівну репутацію.

Український експерт Ілько Кучерів у даному відношенні звертає увагу на той факт, що в Україні «розквітає соціологічне «підрахунство» – маніпуляція результатами опитування громадської думки задля дезінформації виборців. Це називають політтехнологією. Безкарність соціологічних «підрахунщиків», які маніпулювали соціологічними даними під час попередніх виборів, створила благодатний ґрунт для їхніх послідовників. З'явилася велика армія наступників лжесоціології, дрібних бісенят, які «малюють» результати опитувань громадської думки, навіть не проводячи дослідження. А журналісти легковажно тиражують псевдорейтинги» [2, с. 19].

2. Політична нейтральність особи або установи, які здійснювали громадський контроль за виборами. Відсутність політичної упередженості в осіб та установ, які здійснюють громадський контроль, дозволяє більш усесторонньо та об'єктивно виявляти порушення та зловживання, які мають місце під час виборів, незалежно від політичної належності осіб, які їх вчинили. Зрозуміло, що до громадського контролю за виборами доволі часто долучаються інститути громадянського суспільства, які прямо або опосередковано пов'язані з певним кандидатом або політичною партією, відкрито або приховано симпатизують ним, і громадський контроль цих суб'єктів є важливим та має братися до уваги. У той же час, при оцінці наданої інформації про результати громадського контролю за виборами політично упередженими інститутами громадянського суспільства має обов'язково братися до уваги їх політична залежність, оскільки доволі часто такі суб'єкти перебільшують масштаб виборчих порушень, які були вчиненні політичними опонентами, та відповідно применшують чи взагалі заплющують очі на виборчі порушення, які були вчиненні політично близькими до них кандидатами та політичними партіями.

3. Зрозуміла методологія здійснення того чи іншого виду громадського контролю за виборами та оприлюднення для загалу основних даних, на підставі яких були отримані певні результати. Найбільше цьому критерію слідують соціологічні служби та групи, які проводять опитування громадської думки, що пов'язана з виборами, а також, спостережні місії на виборах, які завжди повідомляють про кількість виборчих дільниць, на яких здійснювалося офіційне спостереження та кількості спостерігачів, які були до нього залучені.

Наприклад, при оприлюдненні даних екзит-полу по завершенню голосування на виборах для широкого загалу оприлюднюються

не лише назва соціологічної служби та отримані нею результати голосування виборців за кандидатів чи політичних партій, але й обов'язково також вказується наступна інформація: 1) усі установи, які були залучені до проведення опитування, джерело фінансування екзит-полу або назва установи чи особи, на замовлення якої було проведено екзит-пол; 2) метод опитування, який було застосовано; 3) вибірка – кількість опитуваних виборців-респондентів та кількість виборчих дільниць, на яких проводилося опитування; 4) географія проведення екзит-полу; 5) відсоток статистичної похибки вибірки. Оприлюднення вище наведених даних дозволяє оцінити якість проведеного опитування, пов'язаність соціологічних служб з іншими суб'єктами, які надають підтримку та фінансування, а також можливість перевірити наскільки отримані результати відповідають дійсності.

4. Підтвердженість отриманих результатів громадського контролю за виборами певними доказами та/або іншими джерелами, у тому числі й даними державних контрольно-наглядових та правоохоронних органів. Оприлюднені за результатами громадського контролю на виборах факти про порушення виборчого законодавства повинні мати певне доказове підтвердження – фото, або відеофіксація порушення, показання очевидців про факт вчинення певного факту тощо. Наприклад, при порушенні таємниці голосування на виборах в якості речових доказів громадській можуть надаватися скрін-шоти з соціальних мереж та відеохостингів про розміщені фото та відео громадян з заповненими виборчими бюлетенями та відкритою агітацією в день виборів на користь конкретних політичних партій та кандидатів.

Таким чином, до числа критеріїв, які мають помітний вплив на силу результатів громадського контролю за виборами, слід віднести: 1) авторитет та репутація особи або установи, які здійснювали громадський контроль за виборами; 2) зрозуміла методологія здійснення того чи іншого виду громадського контролю за виборами та оприлюднення для загалу основних даних, на підставі яких були отримані певні результати; 3) зрозуміла методологія здійснення того чи іншого виду громадського контролю за виборами та оприлюднення для загалу основних даних, на підставі яких були отримані певні результати; 4) підтвердженість отриманих результатів громадського контролю за виборами певними доказами та/або іншими джерелами, у тому числі й даними державних контрольно-наглядових та правоохоронних органів.

Література:

1. Україна. Позачергові вибори народних депутатів 21 липня 2019 року. Місія БДПЛІ зі спостереження за виборами: Остаточний звіт /

Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ. Варшава, 2019. 57 с.

2. Національний екзит-пол'2004. К.: Центр «Демократичні ініціативи», 2005. 196 с.

3. Нестерович В.Ф. Виборче право України: Підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 504 с.

4. Афанасьєва М. В. Виборча інженерія в Україні: монографія. Одеса: Юридична література, 2014. 384 с.

5. Федоренко В.Л. Запровадження окремих міжнародних стандартів виборчого права в контексті модернізації Конституції України. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2013. № 12. С. 12–19.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-116-9-7>

КОНСТИТУЦІЙНА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ СТАТУСУ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ ТА ВІДПОВІДНИХ ОРГАНІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ ЯК ОСНОВА ЇХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Халюк С. О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного права та прав людини
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

В умовах сьогодення ефективна діяльність судової влади є ключовою передумовою сталого демократичного розвитку держави. Адже процеси державного регулювання та правових взаємовідносин, які утворюються між дотичними до них суб'єктами у значній мірі знаходять своє відображення у повсякденній діяльності суддівського корпусу уповноваженого на прийняття рішень у тих чи інших спорах. А тому, завдання судової гілки влади полягає не тільки у здійсненні правосуддя та конституційному нагляді, але і у постійних узгоджених діях з іншими органами влади по вдосконаленню правових інструментів, що регулюють діяльність як державного апарату, так і суддівського корпусу зокрема. Саме тому кожна країна світу намагається розробити не лише вдалі закони, але й налагодити роботу суддівського корпусу, представники якого ці закони будуть застосовувати.